HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שיהו מרעין בחורשין ומלקטין עצים בשדותיהם ומלקטים עשבים בכל מקום חוץ מתלתן וקוטמים נטיעות בכל מקום חוץ מגרופיות של זית ומעין היוצא בתחילה בני העיר מסתפקין ממנו ומחכין בימה של טבריא ובלבד שלא יפרום קלע ויעמיד את הספינה ונפנין לאחורי הגדר ואפילו בשדה מליאה כרכום [ו]ומהלכים בשבילי הרשות עד שתרד רביעה שניה ומסתלקין לצידי הדרכים מפני יתידות הדרכים והתועה בין הכרמים מפסיג ועולה מפסיג ויורד [ז]ומת מצוה קונה מקומו: שיהו מרעין בחורשין אמר רב פפא [א]לא אמרן אלא דקה בגסה אבל דקה בדקה וגסה בגסה לא וכל שכן גסה בדקה דלא: ומלקטין עצים משדותיהם [ב]לא אמרן אלא בהיזמי והיגי אבל בשאר עצים לא ואפילו בהיזמי והיגי [ג]לא אמרן אלא במחוברין אבל בתלושין לא ואפי' במחוברין [ד]לא אמרן אלא בלח אבל ביבשים לא ובלבד שלא ישרש: ומלקטין עשבים בכל מקום חוץ משדה תלתן למימרא דתלתן מעלו לה עשבים ורמינהי [ה]תלתן שעלתה עם מיני עשבים אין מחייבין אותו לעקור אמר רב ירמיה לא קשיא כאן לזרע כאן לזירין לזרע קשו לה עשבים דמכחשי לה לזירין [ו] מעלי לה דכי קיימי ביני עשבים מירכבא איבעית אימא [ז]כאן לאדם כאן לבהמה דכיון דלבהמה הוא דזרעה עשבים נמי מיבעי לה ומנא ידעינן א"ר פפא [ח]שאריה משארי לאדם לא שאריה משארי לבהמה: וקוטמין נטיעה בכל מקום חוץ מגרופיות של זית פי' ר' תנחום ור' בריים משום זקן אחד [ט]בזית בביצה בקנים [י] ובגפנים מן הפקק ולמעלה ושאר כל האילנות מן אובו של אילן ולא מן חודו של אילן מן חדש שאינו עושה פירות ולא מן ישן שהוא עושה פירות ממקום שאינו רואה את החמה

שיהו מרעין. בהמות בחורשין ומלקטין עשבים מיד יקפיד בעל היער על כך: **ומלקטין עלים.** מעלה מביאין וכן עצים [י]למלכל בהמה: **חוץ מגדר פלגן.** למעלן לה עצים הגדילות עמה והמולגן נמשפיל את התלתן. תלתן מין [כ] קטנית ושמה פנגרי"ש: **וקוטמין נטיעות.** מן המילן קוטם כד ליטע לו להרכיב ולא יקפיד בעל המילן: **חוץ מגרופיות של זית.** הקוצץ זיתיו לשרוף מניח שתי גרופיות מלא שני מגרופין כדאמר בהמוכר את הספינה (ג"ב דף פ.) והן ממליפות ומוליאות בדין ומשם אין לקטום נטיעה מפני שמפסיד את הגרופיות: **בתחילה.** מתחלה וכל שכן מעיינות שניים שהיו מימות יהושע: **ומחכין.** ומטילין מכה לגוד דגים: **בימה של טבריא.** ועע"פ שבתלק נפתלי היתה כולה כדאמרינן לקמן [ע"ב]: **שלא יפרום קלע.** דרך ליידים לתקוע יתידות ולעשות גדרי קנים בתים להלכד שם דגים וקורין לו בתקומינו גז"ל וכתרגם משכנו קורין לו ווכ"ג. [ו] (שלא יפרום קלע) מפני שמעכב ומעמיד את הספינה: **לאחורי הגדר.** לקמן [ח] מפרש לה לא נגרכה מלא ליטול הימנה לרוב לקנח ומע"פ שפורץ את הגדר: **ומהלכין בשבילי הרשות.** סתם בני אדם שמהכניסו תבואתם עד שעת הזריעה מפקיעים שדותיהם ליכנס בהן כל אדם לקנר את הדרך שלא יקיף ואין נקראין שבילי הרשות לפי שבדשות עושין ומתנה יהושע שלא יקפידו על כך [ו]: **עד שתרד רביעה שניה.** זמנה בי"ז בתשרן כדאמרינן בתענית (דף טז.) ומתו והלאה הזרעים לומחות וקשה לה לריסק הרגל: **ומסתלקין לצידי הדרכים.** בכל עת ואפי' בזמן שהבהמה בשדות הפקיר לכל אדם להסתלק מן הדרך מפני היתידות וליכנס לגבול שדה חבירו וילך על המילר שלא הדרך: **מפני יתידות הדרכים.** בימות החמה יבש הטיט ועשה יתידות מקום לריסק האדם וכהמה שדרכו שם בימות החורף ועשו כשחיות: **מפסיג.** מנתק זמורות הנושבות המעכבות לומו ועולה ויורד על שמונח את הדרך: **מקומו.** מקום שנפל שם בעת מותו קנאו לקבורה ואין בעל השדה מעכב עליו: **דקה.** בהמה דקה ביער גסה שאינה מכלה את התילונות: **אלא בגסות.** לתמי שטרח עליהן בעל השדה ותלשן לסור ליטלן דלעתיד יהושע: **יבישין.** לעתו עליהם לגור: **אין מחייבין אותו לעקור.** העשבים ממנה משום כלאים לפי דבעל כרחו עתיד ליטלו שמפסיד את התלתן: **לאן.** שהתלתן עומדת ליזרע: **לזרע.** שזרעה לאכול הזירין טודילי"ש בלע"ז [ו]: **דמירכבא.** מתפשטת וגדלה על העשבים ונעשין לה סמיכה כעין לתת [ו] של כרס: **ומנא ידעינן.** שם זרעה לאדם דשרי ליה למלקט מן העשבים בתמי יהושע: **משארי.** עשויים כערוגות: **בזית בביצה.** כשיעור גודה ביצה צריך להניח מן הזית מלמטה סמוך לגזע: **מן הפקק ולמעלה.** מותר לקטום. פקק קשר: **מאובו של אילן.** מפריו כלומר מענפין הרכין ודקין: **ולא מחודו.** מענפין גדולים וגסין כאילן גמור. ל"ק מחודו של אילן ממחודתו מקום שיש ענפין הרבה דהיינו בתמנע גבהו ולא מחודו מלמעלה ענף המתנשא שהוא עליון ועיקר האילן מתשובות הגאונים: **מן החדש.** כד שגדל וניתוסף בשנה זו שעדיין אין עושה פרי: ולא

שיבושו מכאן יתשדושו שזרעם והא דנקט תלתן שעלתה עם מיני עשבים ולא נקט תלתן שעלה עמו עשבים דרוצתא נקט דאפילו שתתכוין לזרוע תחילה שאר זרעים והתלתן עלה מאליו אפ"ה כיון דהשתא מיהא לא ניחא ליה בזרעים מחמת התלתן שעלה אין מחייבין אותו לעקור: **כאן** לזירין. [ח] הכיא דאוך מעדה תלתן לזירים דמעלו ליה וא"ת כיון דליכא איסור כלאים למאי איסור לקנט והתמר בפ"ק דמו"ק (דף ו:) שתקנו שיהיו מפקירין כל השדה אים בו כלאים וי"ל דהכא בדליכא שיעורא דתתן במסכת כלאים (פ"ב מ"ח) ומייתי לה בהמוכר פירות (ב"ב דף לד.) כל סלה אים בו רובע ממין אחר ימעט:

קמט א מיי' פ"ה מהל' מזקי ממון הל' ג סמ"ג עשין סו טור ח"מ סימן רעד:
קנ ב ג ד מיי' שם סי' ב
קנא ה ו ז מיי' פ"ג מהלכות כלאים הלכה ז והלכה ט והלכה י סמג לאוין רפ טוש"ע י"ד סימן רמ סעיף ט:
קנב ח מיי' פ"ה מהל' מזקי ממון הל' ג סי' ד סמג עשין סו טוש"ע סימן רעד:

מוסף רש"י

שיהו מרעין בחורשין. שיהא כל אדם מולך בהמותיו לרעות בעיר של חבירו ולא יקפיד בעל העיר, משום דלמו לקלילה קלי (ערובין יז.). **ומת מצוה קונה מקומו.** לקוברו שם (סוטה מה:). **מן הפקק.** והיא הקשר שחלל הקנה פקוק ופתוח כה (ברכות כח:).

הגהות הב"ח

(א) גמ' מעלו לה עשבים דכי: (ב) רש"י ד"ה מן מזה וכו' מן קטנים. נ"ב ומסכת ב"ב דף יב ע"ב פרש"י דהוא מין תבלין:

גליון הש"ם

גמ' ובגפנים מן הפקק ולמעלה. עיין ב"ב דף פ ע"ב תוס' ד"ה בקיטה: **רש"י** ד"ה ומלקטין עצים וכו' למאכל בהמה. עיין בב"מ דף קז ע"ב תוספות ד"ה הני מתלי: **תוס'** ד"ה באן וכו' **ההוא** דחוץ משדה לתלתן. עיין מזונת מהכלאים סימן לגג:

לעזי רש"י

פנגרי"א [פינוגרי"ר]. חילבה (גרגרנית יוונית, צמח המשמש לתבלין). גז"ר [גור"ג]. מלכודת לדגים. ווכ"א [ויג"א]. מלכודת לדגים (בגרמנית). טורידלי"ש [טורידל"ש]. גבעולים קנים.

רבינו חננאל

ושיהו מרעין בחרשין. פי' ביערים וכן תרגום יער חורשא. ומלקטין עצים משדותיהן, לא אמרו אלא **בהזמי והיגי.** פי' הזמי סנה, היגי קוצים. וקוטמין נטיעה בכל מקום, חוץ מגרופיות של זית. פי' ענף של זיתים. פי' ר' נחום בזית כביצה מותר. **ושאר כל האילנות מחובו של אילן.** פי' ענפים שבצדדין שמחבין האילן. ולא מחודו, עיקר לבו של אילן. וזה שאמרו מחובו מן השרש שאינו עושה פירות וממקום שאינו רואה את החמה. וזה מפורש בתלמוד היכי דמי מן הגדע וה"ד מן השרשים, א"ר יוחנן כל שרואה פני חמה זהו העולה ואינו רואה פני חמה זהו העולה מן השרשים.